

Bioteknologirådet
Post@bioteknologiradet.no

Vår dato: 15. mai 2018
Deres dato: 19. desember 2017
Vår referanse: 7.1.10/AMK/
Deres referanse: 2017/95

Innspill til Bioteknologirådets uttalelse om fremtidens genteknologilov.

Det vises til Bioteknologirådets invitasjon den 19. desember 2017 til å gi innspill til rådets uttalelse om fremtidens genteknologilov.

NHO Mat og Drikke ønsker velkommen en offentlig debatt og videre prosess om fremtidens regulering av genteknologi. Mat- og drikkenæringen opplever at dagens lovgivning ikke er tilstrekkelig fleksibel og tilpasset utviklingen innen moderne genredigering og mulighetene nye verktøy gir. Videre er det et uttrykt ønske at prosessen for å utvikle et nytt regelverk kommer raskt i gang, slik at norsk næringsliv ikke sakker akterut i forhold til nasjonal og internasjonal konkurranse, samtidig som forsiktighetshensyn ivaretas.

I vårt innspill har vi i tillegg til å kommentere Bioteknologirådets konkrete forslag også valgt å beskrive noen sentrale rammebetingelser for mat- og drikkenæringen relatert til regelverket og behovet for formidling av informasjon og utvikling av forskningsbasert kunnskap.

Hovedpunkter i NHO Mat og Drikkes innspill:

1. Fremtidens genteknologilov må ivareta innovasjonspotensial og konkurransekraft i næringsmiddelindustrien nasjonalt og internasjonalt.
2. Det er stort behov for forskningsbasert kunnskap og formidling – herunder oppbygging av norske kompetansemiljøer samt folkeopplysningstiltak fra myndighetene.
3. Bioteknologirådets forslag om nivådeling av krav til vurdering og godkjenning ses på som en fornuftig løsning, men må drøftes videre.
4. Regelverk må harmoniseres med EU – det må være enkelt å forstå og gi enhetlige vilkår for krav til godkjenning og merking.

NHO Mat og Drikke ser frem til den videre prosessen, og ønsker å delta i videre drøftinger med Bioteknologirådet og også gi innspill i en eventuell videre revisjon av genteknologiloven.

1. Sentrale rammebetingelser for norsk mat- og drikkenæring

1.1 Nytt regelverk må ivareta innovasjonspotensial og konkurransekraft

NHO Mat og Drikke mener at bruk av ny genteknologi, særlig i form av genredigering, har potensiale til å kunne gi en rekke nye, positive muligheter for våre medlemsbedrifter i mat-, drikke- og bionæringen, både i form av tilgang på nye råvarer og ingredienser, redusert svinn i verdikjeden og bedret produksjonsøkonomi. Dette er muligheter som bidrar til en videre bærekraftig utvikling i Norges største fastlandsindustri, som sysselsetter over 50 000 mennesker. Det forutsettes da at utviklingsarbeidet tar de nødvendige forsiktighetshensyn gjennom utredning av konsekvenser.

Næringsmiddelindustrien er globalt konkurranseutsatt. Hele 70 prosent av mat og drikke som omsettes i Norge er utsatt for full internasjonal konkurranse. Det er en gryende importkonkurranse også på varer som er beskyttet av importvernet. For å ivareta og videreutvikle denne industrien er det avgjørende å kunne være konkurransedyktige i markedet, både nasjonalt og internasjonalt. I tillegg til kunnskap om forbrukerne og markedet, er tilgang på innsatsvarer og øvrige økonomiske rammebetingelser helt sentralt.

Norge har i dag en ledende posisjon internasjonalt innen avlsprogrammer for flere dyreslag, deriblant svin og storfe. Denne posisjonen er bygget opp gjennom målrettet arbeid over mange år der ny tilgjengelig teknologi er tatt i bruk fortløpende. For fortsatt posisjon, og fortsatt eksport av avlsprogrammer på samme nivå, må denne delen av verdikjeden også gis mulighet til å tilegne seg kunnskap om og ta i bruk genredigering i sitt utviklings- og innovasjonsarbeid på lik linje med andre land.

I tillegg er det behov for at næringslivet raskest mulig får tilgang til kompetanse for å kunne utnytte teknologien effektivt og trygt til nye innovasjoner. Vi støtter derfor Bioteknologirådets anbefaling om å legge til rette for økt forskning samt utvikle kompetansemiljøene i Norge. Her ønsker vi velkommen et tett samarbeid med forskningsmiljøene om anvendte og næringsrettede forskningsprosjekter.

Ved å legge til rette for at ny teknologi kan utvikles og tas i bruk i samme takt som i andre land vil vilkårene for import, eksport og for varer for innenlandsk bruk bli enhetlige. En grunnleggende forutsetning her er at nytt regelverk harmoniseres med EU og er enkelt å sette seg inn i og forstå, i tillegg til at prosessene for vurdering og godkjenning er raske og effektive. Et særnorsk regelverk må så langt det er mulig unngås.

1.2 Positiv holdning hos forbruker er viktig

Forbrukernes tillit til og aksept for de varene som tilbys er en grunnleggende forutsetning for en bærekraftig og lønnsom verdikjede for mat og drikke. Dersom nye innsatsfaktorer basert på genteknologi skal kunne tas i bruk og nye produkter utvikles, er en positiv holdning hos forbruker til moderne genteknologi en sentral forutsetning. Her er det i dag et stort behov for informasjon og kompetanseheving, særlig om hva genredigering er og hvilke egenskaper og muligheter ny teknologi kan gi for maten vår.

Tidligere debatter om genteknologi har gitt et etterlatt inntrykk av at teknologien generelt er en trussel mot natur og miljø, matsikkerhet og helse. Disse assosiasjonene står i kontrast til begreper som "naturlig" og "ekte" som er blant de begrepene som står sterkt med positivt fortegn for mange norskproduserte matvarer. En polarisert og unyansert debatt er uheldig og medfører at overveiende negative assosiasjoner og motstand overføres også til moderne genredigering dersom ikke kunnskapsbaserte informasjonstiltak iverksettes. For at forbrukerne skal kunne ta informerte valg må også de positive mulighetene som genredigering kan føre til, gis plass i samfunnsdebatten. Eksempler her kan være effekter som redusert arealbruk, reduksjon av allergener, sykdomsbekjempelse og økt dyrehelse samt redusert bruk av sprøytemidler, blant andre.

Mat- og drikkenæringen forventer at offentlige myndigheter i stor grad bidrar med folkeopplysning. Informasjonen må være vitenskapelig basert og i en slik form at de enkelte virksomhetene kan vise til denne i dialog med forbrukeren. Det må legges til at Bioteknologirådets prosess med gjennomføring av åpne møter, foredrag og artikler er en god tilnærming og en fin start for økt kunnskap og bevissthet.

2. Bioteknologirådets foreløpige uttalelse

2.1 Regulering gjennom nivådeling basert på genetisk endring

Overordnet er NHO Mat og Drikke positive til at genteknologiloven revideres og tilpasses den nye, teknologiske utviklingen og kunnskapen som genereres på området. En oppmykning vil bidra til at ny teknologi og nytt verktøy, brukt til gode formål, raskere blir gjort tilgjengelig.

NHO Mat og Drikke har vurdert de konkrete forslagene til endret regulering av godkjenningskravene som er presentert i Bioteknologirådets uttalelse. Etter vår vurdering er flertallets forslag om et godkjenningssystem basert på ulike nivåer av genetisk endring, en fornuftig og velbegrunnet løsning. Vi mener at en modell av denne typen kan bidra til en raskere og mer effektiv vurdering og godkjenning av endringer på lavere nivåer, slik det er foreslått for nivå 1 og 2 i Bioteknologirådets forslag.

For at en nivådelt modell skal kunne fungere, er det imidlertid behov for at de ulike nivåene beskrives på en tydelig og klar måte for å sikre god forståelse. I dialog med våre medlemsbedrifter uttrykker eksempelvis flere av disse en usikkerhet om skillet mellom nivå 1 og 2 i forslaget som foreligger. Vi vil også anbefale at det utredes nærmere om det er rom for ytterligere forenkling, eksempelvis ved å redusere antall nivåer.

Sist, men ikke minst, er NHO Mat og Drikke opptatt av konkurranselikheter mellom ulike teknikker som gir samme resultat og at kravene til godkjenning er harmonisert med EU. Dette inkluderer en grundig vurdering av hvilke endringer som defineres å være en genmodifisering/genendring og dermed skal være en del av lovreguleringen. En endelig utforming av et eventuelt nivådelt godkjenningssystem må derfor sees opp mot EUs regulering på området.

2.2 Krav til merking og sporbarhet

Mat- og drikkenæringen er ikke imot at mat og drikke som inneholder genmodifiserte innsatsvarer – tilsvarende nivå 3 i Bioteknologirådets modellforslag - må merkes. For merking av innsatsvarer som ville kunne falle inn under en type nivå 1 eller 2 som beskrevet i forslaget, ønsker vi imidlertid å være med på en ytterligere drøfting av i en eventuell videre utredning med Bioteknologirådet, eller andre instanser. Innledningsvis mener vi at det er grunn til å reise spørsmål ved om det burde være mulig å la være og merke der resultatet er det samme når det brukes genteknologi som ved konvensjonelle metoder.

Generelt er merking av matvarer viktig for at forbrukeren skal kunne ta informerte valg. Samtidig må det tas hensyn til omfang og typer av merking. Kravene til merking på forbrukerpakningen er økende også på andre områder og erfaring tilsier at det er risiko for at informasjonsmengden blir for stor for forbrukeren. Dessuten vil merking kunne oppfattes som et faresignal dersom forbrukeren ikke har fått tilstrekkelig vitenskapelig basert opplysning, ref. innspill om informasjonsbehov i kapittel 1.2. Dette må det tas hensyn til i det videre arbeidet med utforming av regelverket.

Når det gjelder kravene til sporbarhet peker Bioteknologirådet på utfordringer med å ivareta dette for genredigerte råvarer og ingredienser som ikke kan detekteres med dagens analysemetoder. Vi forutsetter at kravene til sporbarhet i en ny regulering ikke blir mer omfattende enn dagens prinsipper for dokumentbasert sporbarhet. På dette punktet ønsker NHO Mat og Drikke å gi innspill i en eventuell lovprosess.

2.3 Vekting av samfunnsnytte, bærekraft og etikk

NHO Mat og Drikke gir støtte til at bærekraft, samfunnsnytte og etikk fortsatt skal inngå i grunnlaget for vurdering og godkjenning av genetiske endringer. Samtidig vil det ikke være naturlig

at det stilles vesentlig høyere krav til vurdering av slike kriterier for organismer utviklet ved genteknologi enn for tilsvarende organismer fra konvensjonell avl eller planteforedling. Vi ønsker å få komme tilbake til et mer konkret innspill om vektning og tolkning av disse kriteriene når temaet er ytterligere utredet i Bioteknologirådet.

3. Videre prosess

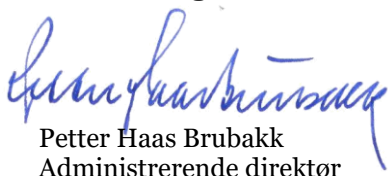
NHO Mat og Drikke ser positivt på Bioteknologirådets initiativ til offentlig debatt om fremtidens regulering av genteknologi. En bred og nyansert debatt der ikke bare utfordringene, men også mulighetene med ny teknologi får taletid er helt nødvendig for å informere og bevisstgjøre både forbrukere, industri og myndigheter.

For ikke å tape momentum i forhold til andre land, mener vi imidlertid det er viktig at arbeidet med ny regulering prioriteres og gjennomføres raskt. Slik kan norsk mat- og drikkeindustri sikres like muligheter til å ivareta og opprettholde innovasjonspotensial og konkurransekraft ny teknologi gir både nasjonalt og internasjonalt. Ikke minst er dette også viktig både for å sikre arbeidsplasser, bidra til økt dyrehelse, økt bærekraft og robusthet i planteproduksjon.

Vi ønsker at regelverksutviklingen i Norge harmoniseres med EU slik at konkurranseforholdene blir enhetlige. Det forutsettes at regelverket er enkelt å sette seg inn i og forstå og at prosessene for vurdering og godkjenning er raske og effektive.

NHO Mat og Drikke ser frem til den videre prosessen og ønsker å delta i videre drøftinger med Bioteknologirådet. Vi vil også gi innspill til regelverksutvikling i eventuelle senere prosesser. I påvente av en eventuell revisjon av genteknologiloven, er det positivt at arbeidet med å utvikle norske kompetansemiljøer innen genredigering har kommet i gang slik at mat- og drikkenæringen fremover får tilgang til ny forskning for utvikling av fremtidens mat.

Med vennlig hilsen
NHO Mat og Drikke

Petter Haas Brubakk
Administrerende direktør

Anna Maria Karlsen
Fagsjef matpolitikk

Om NHO Mat og Drikke

NHO Mat og Drikke er en medlemsstyrt og partipolitisk uavhengig arbeidsgiver- og næringspolitisk organisasjon for bedrifter i mat-, drikke- og bionæringen. Foreningen ivaretar 1.600 medlemsbedrifters behov for forutsigbare og konkurransedyktige politiske rammevilkår overfor nasjonale politiske myndigheter og internasjonale organer som EU og WTO.